

ПРАВНИ СТАВ

Ускраћивањем адекватног одговора тражиоцу информације учињена је повреда личног права.

Тражилац информација је оштећени и увек је овлашћен да поднесе захтев за покретање прекршајног поступка по члану 180. став 1. Закона о прекршајима, јер Законом о слободном приступу информацијама од јавног значаја није одређено да је за покретање прекршајног поступка искључиво овлашћен орган из члана 179. став 2. ЗОП.

Образложење

У пракси прекршајних судова на различит начин тумачи се право у погледу овлашћења лица које подноси захтев за остваривање права на приступ информацијама од јавног значаја (у даљем тексту: тражилац информација), у смислу Закона о прекршајима ("Службени гласник РС" 654/13.. 13/16, у даљем тексту: ЗОП).

Поједини прекршајни судови прихватају активну легитимацију тражилаца информација за подношење захтева за покретање прекршајног поступка, без икаквог условљавања, док други прекршајни судови то право оспоравају условљавајући га коришћењем института жалбе у управном поступку, као и тиме да овлашћени инспекцијски органи нису претходно подносили захтев за покретање поступка у датом случају, стављајући тиме оштећеног у улогу супсидијерног подносиоца захтева.

Из праксе:

1. У пресуди Вишег прекршајног суда, Одељење у Нишу II-3 Прж 20603/13, суд је стао на становиште да је право на приступ информацијама од јавног значаја, право које припада сваком лицу по члану 5. ЗСПИЈЗ, и то тако што му се мора омогућити увид у документ или издати копија документа који садржи информацију од јавног значаја, те ускраћивањем адекватног одговора на поднети захтев стоји повреда личног права и тиме се заснива својство оштећеног у прекршајном поступку.
2. Супротан став, садржан је у пресуди Прекршајног апелационог суда, Одељење у Крагујевцу I-116 Прж 7843/15 од 05.05.2015. године, односно да би неко имао својство оштећеног и овлашћеног подносиоца захтева за покретање прекршајног поступка, због прекршаја из области ЗСПИЈЗ, неопходан је услов да тај захтев није поднео овлашћени орган – управна инспекција, а да би управна инспекција могла да има својство овлашћеног органа потребно је да се тражилац информације након одбијања захтева за приступ информацијама, обратио поверенику и користио правно средство прописано ЗСПИЈЗ.

Тражилац информације који није користио сва права из ЗСПИЈЗ сматра се да је одустао од тражених информација из ког разлога не може имати својство оштећеног лица у смислу члана 126. став 1. ЗОП.

Осим овога, за стицање статуса оштећеног неопходно је да се утврди које је право подносиоцу захтева повређено.

3. У пресуди Прекршајног апелационог суда, Одељење у Нишу II-207 Прж 8612/15 од 12.05.2015. године истакнут је став, да ни првостепени ни

другостепени суд нису нашли да је подносилац захтева за покретање прекршајног поступка, због повреде права на приступ информацијама од јавног значаја био дужан да докаже односно да је суд био дужан да утврди да ли је подносилац захтева претходно искористио друга правна средства предвиђена ЗСПИЈЗ, нити које је лично или имовинско право подносиоцу захтева повређено, већ је прекршајни поступак покренут и спроведен на бази чињенице да је оштећени поднео захтев на основу ЗСПИЈЗ.

Релевантна правила:

У члану 126. став 1. ЗОП, предвиђено је да је оштећени, у смислу овог закона, лице чије је какво лично или имовинско право повређено или угрожено прекршајем.

Захтев за покретање прекршајног поступка, по члану 179. став 1. ЗОП, подноси овлашћени орган или оштећени, а овлашћени органи из става 1. овога члана су органи управе, овлашћени инспектори, јавни тужилац и др. (став 2).

Одредбом члана 180. став 1. ЗОП прописано је да је оштећени овлашћен да поднесе захтев за покретање прекршајног поступка увек, осим ако законом није одређено да је за покретање прекршајног поступка искључиво овлашћен орган из члана 179. став 2. овог закона.

ЗСПИЈЗ уређује начин остваривања права на приступ информацијама од јавног значаја које је зајемчено чланом 51. став 2. Устава, којим је прописано да свако има право на приступ подацима која су у поседу државних органа.

Међутим, ЗСПИЈЗ не садржи ни једну одредбу којом би за подношење захтева за покретање прекршајног поступка био искључиво овлашћен надлежни орган у смислу одредбе члана 180. став 1. ЗОП. Осим тога наведени закон не садржи ни одредбу којом се на посебан начин уређује овлашћење оштећеног да поднесе захтев за покретање прекршајног поступка, условљено претходним искоришћавањем правног средства које предвиђа ЗСПИЈЗ.

Поведа ЗСПИЈЗ представља повреду уставом зајемченог људског права при чему овај закон, а ни ЗОП не дају основа да је овлашћење оштећеног да поднесе захтев за покретање прекршајног поступка условљено претходним коришћењем жалбе и доказивања повреде каквог личног или имовинског права оштећеног.

У прилог овоме иде и чињеница, а у смислу одредбе члана 22. ст. 2. и 3. ЗСПИЈЗ, да жалба није дозвољена када је по захтеву тражиоца у првом степену одлучивала Народна скупштина, Влада, Врховни касациони суд, Уставни суд и Републички јавни тужилац. У овим случајевима се може покренути управни спор.

Имајући у виду наведене законске одредбе и изричиту одредбу члана 180. став 1. ЗОП, при чињеници да ЗСПИЈЗ ни једном својом одредбом није прописао да је за покретање прекршајног поступка искључиво овлашћен орган из члана 179. став 2. ЗОП, став изражен у пресуди Вишег прекршајног суда, Одељења у Нишу из 2013. године и Прекршајног апелационог суда, Одељење у Нишу из 2015. године је основан. Тражиоцу информације је повређено лично право, па како је ускраћен за добијање тражене информације и да без било ког условљавања има својство оштећеног то је овлашћен да поднесе захтев за покретање прекршајног поступка.

(Правни став усвојен на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда одржане 06.12.2016. године)